

panelið

Samfelagið og ein (lítil) partur av teimum gomlu

Eg fari at loyva mær at gera nakrar viðmerkingar til greinina, sum stóð í Sosialinum mikudagin 18.8.76 um ellisheim.

Tað hevur verið orðaskifti um hetta mál á býráðsfundi í Havn, og um rætt er endurgivið, tað sum menn søgdu, so týkjast misskiljingar at koma fyrri, sum eg havi hug at rætta eitt sindur uppá.

Ikki ætli eg mær at blanda meg í býráðspolitik, heldur ikki er tað málbering deydans forðar um ellisheim, sum mær er falið fyrri brósti. Deyðanum kunnu vit mæta allastaðni, tey flestu gera tað júst ikki á einum ellisheimi.

Nei, tað er meiri hendan ógviliga málbering, tá tað snýr seg um røkt av teimum gomlu, sum eg havi hug at átala.

Olavur Michelsen helt, at tað er samfelagsskaðiligt at taka tey gomlu burtur úr miðjunum, stendur í greinini. Eg fari at spyrja O.M.: hvør tekur hvønn úr miðjunum, hevur hann nokur konkret dømir?

Tá eg sum lækni fyrri onkran røktarvandi gamlan sjúkling, sum ikki kann fá ta neyðugu røkt heima, so fegin tey nærmastu vildu gjørt tað, annaðhvørt ti umstøðurnar eru so truplar í heiminum, ella ti sjúklingurin er serliga ringur, royni at fáa viðkomandi innlagdan onkustaðni, ja, so misednast henda roynd min í allar flestu forom. Allastaðni plásstrót, fá eg at vita. Sjúklingurin bønir og biður meg um at hjálpa sær at fáa innivist á einum røktarheimi, eg fari biddaragongd fyrri sjúklingin til tær ymisku deildir og heim, men í flestu forom við negativum úrsliti. Eg kann ikki taka og flyta, so einfalt er tað ikki hjá okkum her inni í Eysturoynni. Tí er tað eg spyrji: hvør tekur fólk úr teirra miðju inn á ellis- og røktarheim? Tí so kundi viðkomandi rætt mær eina hjálpanði hond.

O.M. hevur fyrr í leiðara í 14. Sept. nýtt málberingina at skrykkja tey gomlu úr heimi teirra. Tað er hvorki neyðugt at taka ella skrykkja nakran nakrastaðni, men tað er bæði óneyðugt og fleinleis ófólkiligt at nýta slíka málbering í forom sum hesum. Hvi verður tilíkur

ósakligur pástandur settur fram? Eg fái meg illa til at hugsa, at hetta er eitt lið í tjóðveldispolitikkinum, men í teimum royndum, sum vit hava gjørt fyrri fáa eitt ellis- og røktarheim í Eysturoynni, hava vit møtt sterkari mótstöðu frá tjóðveldismanni — Petur Reinert — sum hevur havt ávirkan á kommunalpolitikk og nú eisini landspolitikk, við somu (ósakligu) grundgeving sum framført av O.M. Um hetta hevur seinkað hesum máli í Eysturoynni.

Í dag:

Sigvald Kristiansen

dugi eg ikki at siga, men tað hevur ið hvussu er ikki skundað undir tað, tá maður við ávirkan bæði her og har er imóti.

I somu grein verður upplýst frá samsamleiðingini, at grunnurin, sum er tómur orsakað av bygging av slíkum heimum í Vágum og Eysturoy. Hetta er ikki beint, tí enn er eingin bygging farin fram í Eysturoynni. Ikki tí at einki hevur verið gjørt at fremja hetta mál, tvørtur imóti, tað hevur verið arbeitt dúgliga við hesum málið, sum nú má vera um 15-20 ára gamalt. Vit høvdu roknað við, at byggingin fór at koma í gongd beint aftaná at heimið í Vágum var liðugt, men landsstýrið hevur skúgvað okkum til viks ferð aftan á ferð til fyrirun fyrri Tvoroyri, Klaksvík og partvís

Havnina. Vit hava fingið at vita, at okkara bygging skal fara í gongd aftaná Tvoroyri og Klaksvík, men tað skuldi ikki undra meg, um nú eisini Havnin kom fram um, tí eisini býráðið sær tørvin og streingir á at fáa bygt eitt ellis- og røktarheim. So koma vit at sita við sviðið soð aftur, sum so mangan áður. Vit hava kanska verið ov lagaligir, vit hava ikki brúkt tey stóru og ógviligu orðini, men fort okkara argumentir fram á ein skalligan hátt, tað hevur bara ikki givið nakað úrslit higartil. Tey sum hava eitt sindur frammanundan, tey fáa nú meira afturat, vit sum einki hava, vit fáa heldur einki. Suðuroyggin og Norðuroygjar við hvør sinum 5700 fólki, sum frammanundan hava sjúkrahús við nokrum plássum til røktarvandi sjúklingar, eru í ferð við at fáa røktarheim bygt afturat sjúkrahúsum. Havnin, sum frammanundan hevur stórt hospital, røktardeild og ellisheim, fer ivaleyst at fáa eitt tilíkt afturat áðrenn langt um liður. Havnin skuldi umfata ein stóran part av Føroyum, men tað sær ofta soleiðis út, at tey, sum búgva nærmast hava framhjárætt. Vágarnar við sinum 2800 fólki hevur fingið ellis- og røktarheim. Bert Eysturoyggin við sinum 8800 fólki hevur einki av hesum. Av øllum Føroyum er Eysturoyggin tann parturin, sum er ringast fyrri í so máta. Hvi tað er so, veit eg ikki, men eg havi loyvi at gita. Landsstýrið hevur menn úr Norðuroyggi, Suðuroy og úr Havnini, sum styðja hesi mál, tá tey koma fyrri. Eysturoyggin hevur ein landsstýrsmann, sum ikki styðjar hetta mál, men gongur hart í móti ti. Vit, sum arbeiða við hesum máli í Eysturoy, hava hvorki nakran serligan kennskap ella skyldskap við landsstýrismennin, og vónandi skal tilíkt ikki til fyrri at fáa eitt mál fram, men Jákup Lindenskov, landsstýrismaður, hevur onkundið sagt, at tann, sum streingir mest á, fær skjótast úrslit. Vit hava strongt á landsstýrið, men einki røst fyrri nokrum úrsliti. Kanska skulu vit skriva meira í bløðini, eisini ti henda langa lestin.

Meðan eg eri í holt við hesa

skrivning, vil eg mana eina aðra misskiljing í jorðina beinanvegin. Eg havi gjørt tað áður bæði í talu og skrift, nú kann eg skera tað út í papp, so bæði O.M., P.R. og aðrir skilja tað: Eingin, sum eg kenni til, hevur nakrantíð droymt um at byggja ellis- og røktarheim til øll gomul fólk. Skuldi tað veri, so skuldu vit havt pláss fyrri 4000 fólki, tað vil siga 100 røktarheim við 40 plássum hvørt. Hvør er nakrantíð komin fram við ti tankanum, og hvar skuldu slík heim plaserast? Hetta er óhugsandi, men hvi tá leggja spurningin um røktarheim soleiðis fram, sum um hetta var endamálið? Tað er ósakligt.

Av teimum 4000 gomlu fólki í Føroyum eru umleið 5% (fimm prosent) soleiðis fyrri, at tey hava røkt fyrri neyðini á einum heimi, hóast vælútbýgd heimahjál. Tað vil siga, at umleið 200 fólk hava fyrri neyðini at koma á eitt ellis- ella røktarheim, men vit hava ikki pláss fyrri 100, tá eru tey plássini, sum eru avsett til hetta endamál á hospitalinum, iroknað. Kann tað koma at vera samfelagsskaðiligt at arbeiða fyrri at hesi 200 fólki fáa neyðturvuliga røkt? Ta er munur á 200 og 4000, og eg fari at biðja teir, sum úttala seg í hesum máli, um at hava hetta í huga.

Tað er og verður tað náttúrliga, at gomul fólk eru hjá teirra nærmastu. Eg veit ikki um nakran, sum hevur aðra áskoðan. Okkara samfelag kemur tørvinum hjá teimum gomlu á móti í nógvir mátar, og tað er at gleða seg yvir, men hóast allar hjálparveitingar — heimahjál iroknað — so eru tað til eina og hvørja tíð — um vit so vilja tað ella ikki — eini 200 fólk, sumeru so illa fyrri, at tey fáa ikki ta rottu røkt heima, og tað eru hesi 200, talan er um, tá spurningurin um røktarheim er til umrøðu. Hini 3800 eru framvegis heima, so eg dugi ikki at siggja tað samfelagsskaðiliga í at byggja nokur fá røktarheim, heldur vil eg halda, at tað er skomm fyrri okkum ikki at gera tað.

Sigvald Kristiansen

við-merkingar

Sápubløðra

Dimmalætting skrivur um rúsdrekka

Men hetta, at fólk læra at haga sær fyrri rúsdrekka, tá ið tey kunnu keypa sær tað uttan hindur, er ein sápubløðra. Dansk innviðarráðharrin váttað ókravt, at har á landi verður drukkið meiri enn til ovurmát, tekur burtur allar stuðlar undir, at føroyska brennivínsskipanin, sum er mótsett ti donsku, ber skuldina fyrri, at her á landi verður drukkið ov nógv, fyrst og fremst av teimum ungu. Tað er hjá okkum tíðin, sum ger tað, ein tíð við ov mikið av peningi um hendur sum ílt er at sleppa av við uttan at fara til tað lættasta av lottum, at keypa brennivín fyrri.

Tað skulu sterkir herðar til at bera góðar dagar, sigur orðatakið. Tað er so satt, sum tað er sagt.

Kryplað og ryggbrotið

Jens Pauli Heinesen skrivur hugleiðingar í sambandi við skúlaársbyrjan í panelgrein í Dagblaðnum. Um vandan við at brúka dansk læríbókur skrivur hann:

— Og tað svitast ikki, at ein avleiðing verður eitt kryplað og ryggbrotið mál, sum hvorki er danskt ella føroyskt. Umframt allar teir leparnar, sum hanga uppvið, eitt nú ótryg og stamandi framsoga, ein málsligur ótryggleiki yvirhøvur við ti, ið harav stendst.

Samantikíð verður úrslitið í mongum forom ein málsligur og menniskjansligur sorgarleikur.

Liggur lamin

Dagblaðið skrivur í oddagrein um samferðslu:

— Óvissan um, hvørt vit samferðslunevndin skal halda fram ella ikki, hevur fort við sær, at henda nevndin nú liggur lamin, hon er heldur ikki fullmannað, tí at tjóðveldismaðurin í nevndini í meðan er blivin landsstýrismaður fyrri millum annað fólka- og farmaflutningi, og ongin nýggjar umboðsmaður er valdur.

Vit uppliva ti í dag, at samferðslumótstøðurnar eru munandi broyttar og batnaðar, men nakrar fyrireikingar til umskipan av rutusambandinum eru ikki gjørdar.

Skúlatannlæknadeildin í Tórshavn

I blaðnum 14. September, 26. juni 1976 hevði harra Finnur Johansen, «form, i figgjarnevnd» býráðsins grein viðv. skúlatannlæknarøktini í Tórshavn, hvar hann millum annað tekur soleiðis til orða:

a. at henda deild ikki fungerar, sum hon eigur, og at tað ti er neyðugt, at annað lag kemur á áðrenn fleiri tannlæknar verða settir.

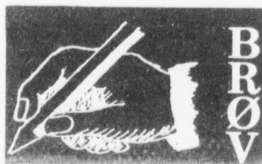
b. System sum als ikki fungerar.

c. Kritikur av teimum organisatorisku evnum.

Býráðsvalið 1972 visti fólki, at tað at gerast býráðslimur var ein sokallað mótasak ella springbretti til okkara lógtung. Fullgott prógv fyrri hesum nú Finnur Johansen, sum ein av arbeiðsgevarunum hjá hesum lastaða stevni (tannlæknastovni) al-

ment ger vart við seg.

Sum fyrrverandi skrivari hjá mentunarnævndini, hvørs óki skúlatannlæknarnir eru skipaðir undir, kann eg bert siga, at øll hesi árin, sum skúlatannlæknaskipanin hevur virkað í býnum, hava arbeiðsumstøðurnar verið út av lagi vánaligar. Hóli smá, ótíðarhóskandi og neyvan kundu

okkara heilsumyndugleikar góðtikið slíkar arbeiðsumstøður.

Hóast ringu umstøðurnar hjá starvsfólki, er nógv úr hondum greitt, og kann hetta prógvast við tølum (statistikk).

Nei, Finnur, við hesum áløpi liggur einahelst ein heilt onnur orsök. Hveru tí tosað við leiðaran av tannlæknadeildini um møguligt, at fáa rætta teir vansar, sum eftir tinni hugsan eru á tannlæknadeildini? Teirra arbeiði kann kannast við teirra navna- og arbeiðskortum yvir næmingarnar. Er statistikkurin kannaður, áðrenn tú sleingir

Framhald á síðu 5